

Тук и на първа страница публикуваме текстове от периодиката през 1947 г., посветени на проблема за „приобщаването и преобразението“ на поетесата Дора Габе след 1944 г. Можем да допуснем, че в основата на всички статии в опозиционния „Народно земеделско знаме“ стои Трифон Кунев. Отговорът на Дора Габе в „Отечествен фронт“ не закъснява, но бива последван от нова принципна статия в опозиционния вестник. Тази полемика е част от големия дебат за приспособяването и преустройството на българските писатели в годините 1945/1947.

Публикацията се осъществява в рамките на модула „Литературен архив на НРБ“ от научноизследователската програма „Литературата на НРБ (1946–1990) на департамент „Нова българистика“ на НБУ.

Поезия, поети, награди

Между избраните в настоятелството на Писателския съюз е и госпожа Дора Габе. Освен това отличие, Дора Габе е удостоена с паричен дар от Камарата на народната култура в размер на 80 000 лева за нейната поема „Вела партизанката“. Именитата поетеса не веднъж се въдвоява от обществените събития. Тя обяви преди известно време, че свободни избори като последните не е имало никога. Тя също така велегласно съобщи във вестниците, че почувствувала близка до сърцето си РП (к).

Един любител на българската поезия ни изпраща две стихотворения, които уважаемата поетеса е печатили в списание „Беседа“, с молба да им дадем място, за да разбере българското общество, че любвеобилното сърце на госпожа Дора Габе винаги е горяло от любов – само че в разни геометрически посоки.

Малка Богородица

На нашата мъничка княгиня
Н. Ц. В. Мария Луиза, по случай именния ден

Света Богородица
насън ме целунала
и на двете бузички
две трапчинки турнала.

В две трапчинки сладички
две усмивки легнали
и в два реда зъбчета
като бисер грейнали.

А в косите къдрави
чисто злато сложила.
За мен Богородица
много се тревожила.

Царският син

Ангели донасят на земята
всяка детска мъничка душичка,
а я чакат майката, бащата –
като братче или пък сестричка.

Но когато твоята душица
през небето с ангела премина,
екнаха топове и камбани,
затрепера цялата родина.

Радваха се милиони братя,
милиони братя и сестрички,
три дни и три нощи песен пяха
и горяха като пламък всички.

Ах, как трепна сърчицето живо,
щом очички първи път отвори.
Земна хорска радост те залива,
ангелите-стражи бдят отгоре.

ДОРА ГАБЕ

Бележка на редакцията:

След деветата септември
поогледало се Дорчето,
понапънало си мислите
и на главата моторчето:

„Бре, далече съм загазила
във дворцовите метания –
я, дайте бързо перцето ми –
ще пиша за Вела сказания.“

И граска, и писа факирката,
и мина пътя на влечугите,
докат на срещите на Културата
и начетоха левчугите.

Народно земеделско знаме, бр. 44, 25 февруари 1947.

Защо съм с Отечествения фронт

На „Зеленото земеделско знаме“

Още преди около две години – преди да бъда делегирана от Писателския съюз в Централната комисия по наблюдение на изборите – г. Трифон Кунев ми предаде една дописка срещу мене, пратена до редакцията, която остана непечатана. Но като следях непрестанните нападки на в. „Земеделско знаме“ (оп.) срещу първите ни хора, клеветени безогледно и злобно, само защото не са с „тях“, знаех, че ще бъдем изредени всички. И ето, оняденният брой на същия вестник се залавя за две мои детски стихотворения, писани през време на раждането на престолонаследника, когато нашият жаген за малко радост народ си беше създал тридневен празник. Целият печат отбеляза тоя факт. И децата имаха своя дял. Не се правеше политика от това, а тия мои две детски стихотворения, първото писано по едно народно поверие, второто по стих. „Ангел“ от Лермонтов – бяха едни от най-невинните.

Но авторът на дописката, отпечатвайки с много грешки тия две стихотворения, явно не държи на съдържанието им, а разчита на оня свой читател, който няма да четете стиховете, а ще четете неговите коментари и заключения. В своето старание той слиза толкова ниско, че поднася на читателя си една пошла и бездарно написана епиграма, без да мисли, че го обижда, като го счита за толкова малокултурен и прост.

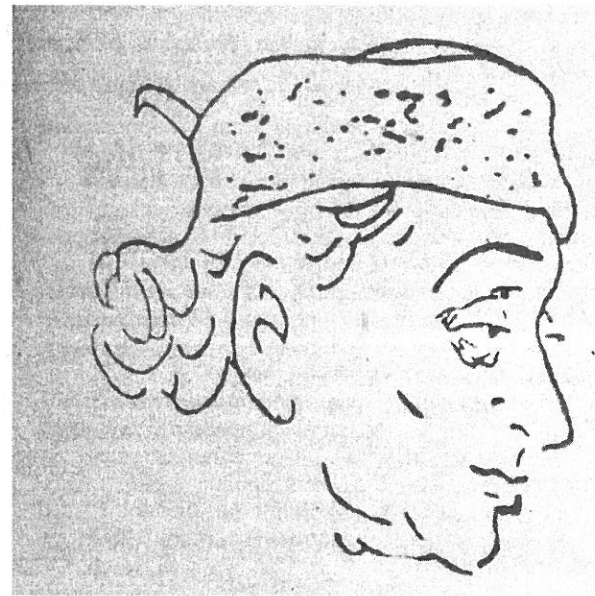
Мислите ли вие, които стоите зад тоя съчинител, че въпреки всичко, читателят ви напълно върва? Мислите ли, че той не усещаша как го ограбват от вярата му във нашите дейци, без да му ги заместите с други? Не се ли спирате над недоумението, което ще настъпи у него, когато прочете детето му дописката и го погледне с чистите си очи: „Защо черните тая, която ние всички обичаме?“ Защото те знаят, че аз не ги лъгах, когато четяха моите „Мълчаливи герои“ и моя „Малък добруджанец“. И аз ще кажа на тях и на бащите им: Не вярвайте на ония, които ви лъжат! Знайте, че моят баща избяга от царска Русия и в нашия дом не се говореше за царе. По стениите на нашата къща висеха портретите на великите руски възрожденци и те ни възпитаха в почит към борческото и героичното! Но кои сте вие и кой ви даде право да клеймите всекиго, без да избирате начините, само защото не е с вас? Къде бяхте през 1939 год., когато ме влячиха по съдилища, защото бидейки от друга раса, съм си позволила да сложа името си върху корицата на буквар, спечелил конкурса? В съдебната зала имаше много любопитни, защо ви нямаше поне между тях?

Защо не ви затрябвах, когато противоеврейските закони оскърбяваха паметта на моите родители в гроба и целия ми род – когато ваши приятели, които виждам в редовете ви, не ме поздравяваха, а пратените агенти разваляха книгите и вещите ми – когато ми беше забранено да върша каквато и да било културна работа? Кой се бореше тогава, за да излезем от тоя кошмар? Името „Отеч. фронт“ беше за мене равноценно на свобода и спасение. И когато то дойде, завари ме готово да дам своите последни години на творческа работа в помощ. Но вие тъкмо това не искате. Как мога да бъда с Отечествения фронт и как мога да не му изменя! И веднага идва вашето шаблонно обяснение, под чийто знаменател слагате всички културни дейци от Отечествения фронт: домогване до власт, интерес! Вие не забелязвате и не се сещате дори как изпадала в най-жалко положение, когато заговорите за пари! Моята премия ви жегнала! Как, за какво, с какво е заслужила, сигурно се е продала, защо иначе ще ѝ дават пари? И в своята тревога не мислите, че ако аз държам на пари, щях да бъда с вас, щях да се боря с честни и нечестни средства и с нокти щях да се залавям да запазя имота си. А като си помисля, че това лято си дадох нивите в Добруджа, да ги раздаде държавата на малоимотни селяни, без да съжалявам, с чувство на радост, че и аз давам нещо в помощ. Защо не ми завидехте на тая радост! Нивите струват сто пъти повече от тая премия. Но вие дори завиджате на дребно. И това са хората на нашата опозиция! Опозиция, която мисли, че да критикуваш с желание да рушиш, без нещо да създаваш, е някакво дело!

Можете, прочее, да продължавате вашите атаки. Не ще изместите от позициите нито едного от нас, които помагаме в това преходно болно време на ония, които целия си живот посветиха да се борят за свободата на човека и на народите. Те не са виновни, че тая свобода не е още извоювана, още има път да се извървява и борба да се води. В тоя път една от спънките сте вие. Не светотатствувайте с името на Вела, пред която всеки истински българин трябва да снесе шапка. И ако ми трябваше днес нов герой за поема, не бих могла да го намеря всред вас, а животът ми не стига за да опиша подвизите и геройствата на ония, срещу които сте излезли днес!

ДОРА ГАБЕ

Отечествен фронт, бр. 766, 2 март 1947.

Г-жа Дора Габе и С-ие

Господин редакторе,
По понятни причини не съобщавам името си. Ако намерите за потребно, дайте място в уважавания в-к „Народно земеделско знаме“ на следните редове:

Изнесените стихове за царските деца, писани от г-жа Дора Габе, будят редица мисли, които искам да споделя с останалите читатели на най-четения български вестник. Дребнаво е да се занимаваме с една жена, ако чрез това не се посочи една морална язба за някои от съвременните културни деятели.

Културата стои по-високо от политиката, тя носи по-постоянни и независими ценности, отколкото политиката. Но ето, че в живота на народите има периоди, когато диктатурата се налага като средство за управление. Диктатурите са смъртни врагове на две неща – на свободата на народа и на независимостта на мисленето. Всяка диктатура раздава облаги, за да купи продажни съвестни. С идеи те не могат да увлекат и зарад това си служат с ниски средства – облаги, постове, награди или имащите същата цел – засенчване, заплашване, задушване. Така те правят културните „работници“ свои глашатаи, с чийто наемни писания балансират недостатъчното си демократично основание да властвуват.

У нас в близкото минало беше така: властта ласкаеше и даряваше културните хора според това колко те бяха склонни да се навъртат около нея, да не я критикуват, да се правят на слепи и глухи за беззаконията ѝ, да я венцехвалят и с това да си осигурят едно спокойно и доволно съществуване.

Мнозина от писателите не се вълнуваха от терора и беззаконията, живеяха отдалечени от живота, а други пишяха неща, с които блудолизнехяха пред авторите на тоя терор, пред силните на деня.

Какво бе изумлението на честните хора обаче, когато след 9 септември тия последните се наредиха заедно със силните на новия ден!

За писателите, за поетите въпросът има особено значение. Кой може да накара една поетеса да пише дитирамби за момичето и момчето на един цар и след няколко години пък да пише поема за Вела партизанката, която се бори срещу същия цар? 16-17 годишни момчета може да се увличат в бранничество и легионерство, но една побеляла поетеса? Тези момчета могат да носят изкупление на своето увлечение, а поетесата не само, че не носи изкупление, но поради своето придобитие да получава 80 000 лв.? Или пък тя им показва пътя и облагите от него и с това се издигна като духовен водач на младежта?

Впрочем не е само до г-жа Габе, чието име е толкова близко до познатата гъба сълзгера, която в каквато боя се напои, такава боя изпуска при изстискване. Въпросът е до мнозина, които сами подлагат гръб и стават глашатаи на всяка раздаваща блага власт. Не се отнася до Вела партизанката – Вела е героиня, осквернена от едно подло перо.

Къде остават честта, характерът, интелектът? Ако има поне сянка от честна съвест у ония, които и днес, подобно вчера, са се приотпили отново на топло и отново се правят на глухи и слепи и отново оправдават беззаконията, би трябвало да се засрамят, но могат ли? Смеят ли?

Те ще размиват бъдещето със своите превъплъщения. Колкото до днешните им господари – комунистите, те не бива да им се сърдят. Като апостоли на диктатурата, комунистите отричат самостоятелността и независимостта на писателя; според тях писателят, поетът трябва да бъде трубадур на своето време. Г-жа Габе и С-ие са трубадури на своето време. Виновни ли са те, че времената се менят?

Народно земеделско знаме, бр. 51, 6 март 1947.

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ: Амелия Личева (гл. ред.)
Пламен Дойнов, Йордан Ефтимов,
Ани Бурова, Бойко Пенчев, Камелия Спасова, Мария Калинова, Георги Гочев
Малина Томова
Печат: „Нюзпринт“

Адрес: СОФИЯ 1000 ул. „Георги С. Раковски“ 108
Банкова сметка: BG56BPBI79401049389602, BIC – BPBIBGSF
„Юробанк България“ АД
Издава Фондация „Литературен вестник“
<http://litvestnik.wordpress.com;>
www.bsph.org/litvestnik

ISSN 1310 – 9561

ВОДЕЩ БРОЯ Пламен Дойнов

ВЕЩНИК

Литературен

ВЕЩНИК

Литература на границата

Николай Аретов: *Западната граница на Ориента*

Михаил Неделчев: *По границите на литературата и изкуствата*

Пламен Дойнов: *Писатели на границата на епохите*

Литературен архив на НРБ

Около Дора Габе през 1947: атаки и защиты

Критика

Елка Трайкова за Мирела Иванова

Росица Чернокожева за Борислав Скорчев

Антоанета Алипиева за Александър Пейчич

In memoriam

Георги Гроздев за Стоян Цанев

Морис Фагел за Лъчезар Харалампиев

РЕТРОНЕПРЕМЪЛЧАНО

Новите подвизи на Дорчето с моторчето, или По-дълбоко – по-голяма риба

Нашите читатели си спомват как „народната“ поетеса Дора Габе бе прославена от нас заради изрядната ѝ дарба да движи махалото на своя поетически часовник в огромни амплитуди. Ние обнародвахме нейните две стихотворения, посветени на царските деца, които тя беше написала, когато имаше защо да се пишат такъв род литературни подмазвания. В тия свои творения госпожа Габе даже беше потривожила и Света Богородица, обвинявайки я, че уж била целунала принцесата и по тоя начин направила трапчинка върху страстите ѝ... Въобще, трогателно вдъхновение. Когато обаче шареното кобурско знаме биде свалено от Софийския дворец, поетесата презгледна набързо политическите кръгозори и веднага направи нова оценка на ценностите, както се изразяват диалектиците от в. „Работническо дело“. И като потопи перцето си в червено мастило, тя написа с най-героически усилия поемата „Вела партизаниката“. Последствия: влезе в настоятелството на Писателския съюз и 80 хиляди лева награда от Камарата на културата.

Но „апетитът дохожда с яденето“, както казва французката поговорка. Разгърнахме списанието „Звънче“, издавано за българските деца от Съюза на работниците по просветата и редактирано от г. Ст. Ц. Даскалов. (За г. Даскалова и подобните на него писатели ще стане дума по-сетне, когато започнем да обнародваме така наречената „Галерия на проскубаните литературни папуняци“). На първата страница, година II, книжка 3 на това гласовито „Звънче“ прочетохме следното стихотворение:

ЖЕЛАНИЕ

От всички станах аз най-рано,
облякох се и съм готов –
да може да ме види само
отнежде Георги Димитров!

Обичал той децата много,
с голяма бащинска любов
и толкоз много им се радвал,
добрият Георги Димитров.

Затуй му пеem песен чудна
за: „Сталин, Тито, Димитров“,
затуй съм днеска ранобудно,
за него пълно съм с любов.

Той имал, казват, много грижи
и все замислени очи –
Републиката ни с нова
и трябва да я подреди!

Ще му помагаме и ние
и радости ще му дадем
и грижите му ще изтрием,
когато хубаво растем!

Сега ще пиша и ще уча,
с уроците да съм готов –
да може само да ме види
другарят Георги Димитров!

Дора Габе

С това многоточие ние изразяваме учудването си, не защото е написано славословие на г. Димитрова – това нещо множество пишущи колективни вдъхновения правят най-чистосърдечно – но защото тъкмо старозаветната поетеса Дора Габе прави това. Наказанието ѝ впрочем се съдържа във факта, че цитираното стихотворение е лишено от всякакви литературни достойнства, няма никакво вдъхновение и уличава авторката в грубо подмазване. Колкото се отнася до твърдението на госпожа Дора Габе че г. Георги Димитров имал „замислени очи“, това трябва да е вярно: та как да не се замисли човекът, когато се нахвърля куцо и спящо от писателските мекотели да му посветява плодове на своите раболепни вдъхновения.

Народно земеделско знаме, бр. 68, 6 април 1947.

Още текстове за приобщаването на Дора Габе към властта след 1944 г. – на стр. 16.

Без съд и присъда,

или
Как Станислав Вихров уби Борю Зевзека
на 10 септември 1944 година

Защо ми се струва, че съм бил там онази нощ,
когато Станислав Вихров отведе Борю Зевзека?
Тъмнината ги грабна – неестествено мека,
като чуждо одеяло, прекроено със нож.

Не чух изстрели – беше поне един.
Разкъса късна усмивка, повлече и двамата,
направо ги хвърли горе – дълбоко, дълбоко в ямата
на небето...

Вихров слезе да търси Елин Пелин.

Не го намери. Спаси се геният онази нощ.
Смъртта на Борю Зевзека спечели уж малко време
добрият приятел на Царя най-нужните вещи да вземе
и после да стане приятел на новия вожда.

Дали паметта ми е силна – не мога да отрека.
Но кой ли помни Зевзека? И Вихров кой ли го помни?
И кой сега ги сънува виденията зловонни,
които блуждаят нощем над Перловската река?

Историята е проста като речитатив.
Прозрението след нея никога не просветва:
Убиецът сам завлича в забравата своята жертва.
И можеш да си безсмъртен, ако останеш жив.

ПЛАМЕН ДОЙНОВ

9 771310 956103

08

